

Domeniul fundamental Arhitectură
Domeniul de specialitate Arhitectură

TEZĂ DE ABILITARE

- REZUMAT -

Spațiu proiectat. Spațiu produs. Spațiu perceput.
Un demers despre arhitectura percepției și percepția arhitecturii

Șef lucrări Dr. Arh. Dana Julean
Facultatea de Arhitectură și Urbanism
Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca

- Cluj-Napoca -
2021

Structura tezei de abilitare se bazează pe trei capitole principale, care sunt urmate de planurile de evoluție și dezvoltare a carierei. Primul capitol, *Spațiu proiectat*, detaliază temele preocupărilor proprii din domeniul teoretic al arhitecturii. Această parte vorbește despre activitatea de cercetare, în principal despre publicații - atât articole, cât și cărți - și despre câteva studii de caz relevante subiectului tezei. Al doilea capitol, *Spațiu produs*, expune componenta *practică* a activității de cercetare, detaliind acele proiecte, ateliere sau expoziții care sunt direct legate de problematica percepției. Al treilea capitol, *Spațiu perceput*, tratează, în principal, activitatea didactică, vorbind despre cum *percepem percepția*, adică despre cum am înțeles să explic, să prezint altora arhitectura pe care am parcurs-o și *perceput-o* într-o manieră personală.

Primul capitol al acestei lucrări este dedicat activității teoretice de cercetare. Prin urmare, subcapitolele sale detaliază, după anumite criterii, activitatea de cercetare pe care am realizat-o ulterior susținerii tezei de doctorat. Sunt prezentate acele studii care pot fi alăturate astfel încât să fie evidențiată coerența unui parcurs unitar. Ceea ce au în comun toate aceste studii este interesul pentru *percepția spațiului*, chiar dacă acest interes este manifestat în moduri diferite. Fiind vorba de studii teoretice, care rămân, prin excelență, în lumea ideilor, acest capitol este denumit *Spațiu proiectat*, pentru că abordează niște teorii care nu își vor găsi (probabil) niciodată o finalitate practică, deci evocă un veșnic viitor, un veșnic *proiect*.

Studiile au fost împărțite în câteva categorii, în funcție de subiectul abordat; astfel s-au născut următoarele subcapitole: *Construind percepții - nivelul fragmentelor spațiale* (care prezintă studii teoretice având ca tematică modul alternativ în care pot fi percepute diverse spații), *Reatribuind percepții - problematica monumentului* (un subcapitol cu un domeniu de studiu mai restrâns, prezentând diverse cercetări care abordează tematica și condiția monumentului) și *Distorsionând percepții - arhitectura și frica* (un alt subcapitol restrâns ca domeniu de interes, care dezbate o temă puțin întâlnită în literatura de specialitate, și anume relația ce se poate stabili între arhitectură și frică).

În al doilea capitol, prin componenta practică a cercetării s-a încercat, sub forma unor activități punctuale, *să se manufactureze* percepții, reprezentări sau, pur și simplu, idei. În această categorie se înscriu activități practice de tipul atelierelor, concursurilor, expozițiilor. De fiecare dată, dincolo de rezultatul efectiv al activității, a existat, în fundal, un demers teoretic care a constituit punctul de pornire. Toate activitățile, care sunt detaliate, se bazează pe un parcurs structurat și coerent al unor noțiuni preliminare care au generat *subiectul, scopul final și mijloacele* respectivei acțiuni.

Activitățile au fost împărțite, în funcție de tipul lor, în două subcategorii. *Manufacturând percepții* este subcapitolul care detaliază proiecte de cercetare desfășurate în cadrul Grupului de cercetare „Arhitectură. Timp. Habitadini” [acronim ATH], Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca. În cadrul acestor proiecte de cercetare am realizat ateliere dedicate studenților, am realizat amenajări cu caracter temporar sau, apoi, am participat direct la ateliere de creație. A doua subcategorie, *Etalând percepții*, este dedicată, cu precădere, expozițiilor și organizării de concursuri în domeniul arhitecturii la care am participat în calitate de expozant (ca autor unic sau în colective) sau ca membru al grupului de organizatori.

Al treilea capitol are, și el, un titlu metaforic, *Spațiu perceput*, pentru că prin *percepție* definim, de această dată, maniera *personală* în care am înțeles și *am transmis* arhitectura mai departe - *percepția percepției*. Cu alte cuvinte, acest capitol este dedicat activităților de tip didactic, adică acele activități prin care transmitem mai departe o arhitectură înțeleasă, filtrată conform propriului punct de vedere, care va fi, prin excelență, subiectiv. Cu toate acestea, nu putem decât să sperăm că acest transfer de cunoștințe, dinspre cel care predă înspre cel care învață, are calitatea de a fi ușor de înțeles, este structurat, relevant și necesar. Aceste atribute ale demersului pedagogic au constituit o preocupare constantă, de la începutul carierei didactice. Prin urmare, am luat parte la diverse activități care au avut ca scop studiul

sau analiza procesului didactic, în sine. Astfel, în acest capitol, sunt prezentate activități foarte diverse ca structură, dar care au în comun tocmai preocuparea *despre cum se predă, despre cum se transmite arhitectura*.

Așadar, activitățile cuprinse în acest capitol sunt împărțite în câteva subcapitole. *Percepând percepții* este titlul primelor două subcapitole, acestea referindu-se la câteva prezentări pe care le-am susținut fie în fața unui public neavizat - cazul primului subcapitol ce are subtitlul *discutând arhitectură* -, fie în cadrul unor întâlniri organizate de către cadrele didactice sau de către studenții Facultății de Arhitectură și Urbanism, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca - cazul celui de-al doilea subcapitol ce are subtitlul *predând arhitectură*. Următorul subcapitol se intitulează *Gestionând percepții* și abordează, după cum reiese din subtitlu, activități cu un caracter preponderent birocratic, activități desfășurate sub titulatura de *management academic*, în special activitatea Grupului de cercetare „spațiu proiectat | spațiu produs | spațiu perceput” [acronim ppp Space], pe care l-am înființat în anul 2014, în cadrul Universității Tehnice din Cluj-Napoca. Penultimul subcapitol, *Consiliind percepții*, detaliază o categorie aparte de activități, și anume cele asociate *consilierii* studenților din cadrul Facultății de Arhitectură și Urbanism UTC-N - activitate desfășurată în calitate de *consilier privind orientarea în carieră*. Ultimul subcapitol, intitulat *Teoretizând percepții*, prezintă, în sfârșit, componenta didactică a activității desfășurate până în acest moment, evidențiind metodele utilizate în prezentarea și structurarea materiei cursurilor de *Percepția și configurarea spațiului, Bazele proiectării 1 și Bazele proiectării 2*.

Alături de activitățile prezentate pe larg în capitolele anterioare, parcursul celor doisprezece ani de carieră, în cadrul Facultății de Arhitectură și Urbanism UTC-N, a presupus experimentarea unor moduri foarte diverse de a exersa *profesia de arhitect*. În tot acest timp, cel mai important lucru pe care l-am înțeles - și pe care l-am transmis mai departe studenților - este faptul că *a face arhitectură* nu se limitează la *a proiecta clădiri*, ci, această sintagmă poate cuprinde, de fapt, o adevărată gamă de activități, precum:

- *a preda arhitectură* - activitate detaliată în subcapitolul 3.5.;
- *a scrie arhitectură* - activitate detaliată în capitolul 1.;
- *a discuta arhitectură* - activitate detaliată în subcapitolele 3.1. și 3.2.;
- *a realiza arhitectură* - activitate detaliată în subcapitolul 2.1.;
- *a expune (despre) arhitectură* - activitate detaliată în subcapitolul 2.2.;
- *a cerceta arhitectură* - activitate detaliată în capitolul 2. și, respectiv, în subcapitolul 3.3.;

dar și

- *a parcurge arhitectură* - vizite de studiu întreprinse în cadrul unor discipline la care am activat de-a lungul anilor (Proiectare de arhitectură 1 - proiect an I -, Proiectare de arhitectură 2 - proiect an I -, Practică an I, Practică an II, Elemente de construcții 1 - lucrări an I -, Elemente de construcții 2 - lucrări an II -, Istoria arhitecturii antice - lucrări an I -, Istoria arhitecturii medievale - lucrări an I) realizate în Cluj-Napoca sau în țară;
- *a îndruma arhitectură* - în calitate de îndrumător de proiecte de diplomă și de lucrări de disertații (începând din anul universitar 2015-2016);
- *a judeca arhitectură* - în calitate de membru în comisii de finalizare a studiilor (membru în Comisia de evaluare a lucrărilor de diplomă - în anul universitar 2017-2018 -, membru în Comisia I de evaluare a examenului de finalizare a studiilor - în anul universitar 2016-2017 -; membru în Comisia de evaluare a lucrărilor de disertație - în anii universitari 2015-2016, 2019-2020 și 2020-2021), în comisii de admitere (membru în Comisia de Admitere - în anii universitari 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018 și 2019-2020), în comisii de îndrumare a proiectelor de cercetare de doctorat (activitate detaliată în subcapitolul 3.3.3.) sau în jurii (activitate detaliată în subcapitolul 3.3.3.);

iar, în perspectivă, și

- *a îndruma cercetare de arhitectură* - abilitatea de a îndruma doctorate în domeniul fundamental *Arhitectură*.

Prin urmare, mai departe, în cadrul capitolului *Planuri de evoluție și dezvoltare a carierei*, este prezentat modul în care activitatea desfășurată până acum poate continua, fie prin unele parcursuri deja conturate, fie prin ajustarea, transformarea, ramificarea sau înlocuirea direcțiilor de cercetare prezentate în secțiunea anterioară. Astfel, pașii viitori pe care îi vom întreprinde, alături de posibiii studenți doctoranzi, pot valorifica experiența didactică, rezultatele cercetării și infrastructura instituțională (Grupul de cercetare „spațiu proiectat | spațiu produs | spațiu perceput” [ppp Space]) disponibile. Așadar, *Planurile de evoluție și dezvoltare a carierei* urmăresc, într-o formulă condensată, o structură similară primei părți, *Realizări științifice, profesionale și academice*.

Fiecare spațiu, în parte, este conectat la celelalte, își are rolul său, rațiunea sa de a exista, depinde de ele, iar ele, la rândul lor, depind de fiecare unitate. Acest mod de a percepe lumea din jur, dobândit prin formația de arhitect, secondată de apetitul investigației, se oglindește în organizarea și planificarea tuturor activităților în care am fost, sunt și voi fi implicată. În consecință, în caleidoscopul carierei, conturate până în prezent, apare necesitatea atestării abilitării de a îndrumă cercetători - o nouă modalitate de *a profesa arhitectura*, după cum am menționat mai sus -, astfel încât infrastructura creată prin fondarea Grupului de cercetare „spațiu proiectat | spațiu produs | spațiu perceput” [ppp Space] să își atingă potențialul maxim. Experiența de până acum, ca cercetător, mi-a oferit ocazia de a descoperi beneficiile activării în cadrul unui grup de cercetare și cred că obținerea atestatului de abilitare îmi va oferi șansa de a valorifica, în calitate de mentor/conducător, acest tip de colaborare. Îmi doresc să am posibilitatea de *a iniția* doctoranzi în munca de cercetare, de *a sădi* pasiunea pentru investigație (de arhitectură), dar și de a consolida maniera de *lucru în grup*. După cum am exemplificat în capitolul 4, potențialele direcții de cercetare - atât în ceea ce mă privește, cât și în ceea ce privește posibilele teme pentru viitoare proiecte de cercetare de doctorat - sunt multiple și ar putea aduce contribuții semnificative la dezvoltarea anumitor arii de cercetare în domeniul arhitecturii, mai ales la nivel național, dar chiar și la nivel internațional (*studiul fragmentelor spațiale, studiul monumentului, studiul relației dintre arhitectură și frică* - după cum au fost conturate în introducere).

În încheiere, în primul rând, acest pas este o oportunitate de a consolida, relua sau iniția contacte interinstituționale cu parteneri academici sau nonacademici naționali și/sau internaționali din domeniul arhitecturii sau din domenii conexe arhitecturii, astfel încât infrastructura Grupului de cercetare *ppp Space* să fie dublată de o rețea de colaborări, care să ducă la obținerea unor rezultate științifice de înaltă calitate.

În al doilea rând, activitatea posibililor doctoranzi în cadrul Grupului de cercetare *ppp Space* va însemna o stabilizare și o (re)definire a domeniilor de expertiză asumate de membrii actuali ai grupului, conducând la o maturitate a activității de cercetare și la o sedimentare a metodologiilor de cercetare în domeniul arhitecturii.

Nu în ultimul rând, prin efortul comun, Grupul de cercetare *ppp Space* va putea fi implicat în derularea unor proiecte de cercetare cu finanțare și în inițierea unor contracte cu terți de mai mare anvergură.

În nume personal, consider că obținerea atestatului de abilitare, dincolo de a fi o provocare academică, va avea o contribuție importantă la conturarea componentei didactice a parcursului meu profesional - și anume, investigarea, *cercetarea* educației de arhitectură la nivel doctoral. Am fost, de la începutul carierei, preocupată de *metodele de predare* în domeniul arhitecturii, pentru că am văzut în aceasta, pur și simplu, un alt mod de *a face* arhitectură - după cum am arătat în partea introductivă a capitolului 3. Așadar, acest pas se va înscrie organic în parcursul carierei mele, în cadrul Universității Tehnice din Cluj-Napoca.